

Jaarverslag 2024

Stichting Huis Bergh

Huis Bergh
Kasteel & Landgoed

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Statutaire doelstelling	3
Beleidsplan en beleidsmatige ontwikkelingen	3
Activiteiten 2024	4
Restauratie en renovatie kasteelcomplex	4
In bruikleen geven van de collectie	5
Publieksactiviteiten	8
Marketing en communicatie	8
Herinrichting Muntgebouw	9
Motte Montferland	10
Analyse prestatie-indicatoren	11
Museumopenstelling, verhuur en activiteiten	11
Huren en pachten	11
Instandhouding gebouwen	11
Beheer collectie	12
Instandhouding tuinen, bossen en landbouwgronden	13
Sprengenberg	14
Financiën	14
Vrienden en sponsors	15
Organisatie en medewerkers	15
Vrijwilligers	15
Samenstelling bestuur en directie in 2024	16
Bijlage bij jaarverslag: publieks- en relatieactiviteiten	18
Bijlage 2 bij Jaarverslag: Risicoparagraaf	20
Vrijwillige Bijzonder Opsporings Ambtenaar (BOA)	20
RI&E en Plan van Aanpak	20

Inleiding

De ‘Stichting tot instandhouding der goederen en rechten van het Huis Bergh’, in het kort Stichting Huis Bergh, biedt u hierbij het jaarverslag 2024 aan. In het jaarverslag, tezamen met de jaarrekening, legt de Stichting verantwoording af met betrekking tot het gevoerde beheer in het verslagjaar.

Stichting Huis Bergh was in 2024 gevestigd te 's-Heerenberg op het adres Hof van Bergh 8, 7041 AC, en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken onder nummer 41047553.

Stichting Huis Bergh, is opgericht op 5 april 1946 door dr. Jan Herman van Heek.

Statutaire doelstelling

Stichting Huis Bergh heeft als statutaire doelstelling ‘het kasteel Bergh met de daarin ondergebrachte verzamelingen als monument van geschiedenis en kunst en de daarbij behorende bossen en landerijen als natuur- en landschapsreservaat voor de gemeenschap te bewaren.

Zij richt haar streven ook op het behoud van andere historische gebouwen, natuurgebieden en terreinen van landschappelijke waarde en kan deze aan haar bezittingen toevoegen’

Beleidsplan en beleidsmatige ontwikkelingen

Op 21 december 2024 is door de stichting een nieuw beleidsplan vastgesteld voor de periode 2025-2029. Het beleidsplan is gepubliceerd op de website van de stichting: <https://www.huisbergh.nl/wp-content/uploads/2025/02/Beleidsplan-2025-2029.pdf>

In het vierde kwartaal van 2024 is begonnen met een update van de Uitvoeringsrichtlijnen van de stichting met betrekking tot onderhoud en restauratie van monumentale gebouwen. Een geactualiseerde versie daarvan wordt in het eerste halfjaar van 2025 afgerond.

In hetzelfde kwartaal is ook hard gewerkt aan het opstellen van een samenvattend plan voor de herinrichting van het kasteel in 2025. Dit plan wordt gebaseerd op reeds aanwezige plannen en adviezen, aangevuld met en versterkt door de visie van gastconservator Dr. Micha Leeftang en de directie in nieuwe samenstelling. Inhoudelijk streeft het plan naar een verbetering van de “customer journey” (datgene wat een bezoeker meemaakt tijdens zijn reis door het kasteel) en naar een meer toegankelijke (letterlijk en figuurlijk) presentatie in het kasteel met meer aandacht voor de bewonersgeschiedenis en de verbinding met de geschiedenis van de stad. Het herinrichtingsplan zal de basis zijn voor een korte, actieve, fondsenwervingscampagne in het tweede kwartaal van 2025

Activiteiten 2024

In het jaar 2024 heeft Stichting Huis Bergh, in het kader van haar statutaire doelstelling, met name de volgende projecten en activiteiten uitgevoerd.

Restauratie en renovatie kasteelcomplex

Veruit het belangrijkste project in 2024 was het begin van de restauratie en renovatie van het kasteelcomplex. De belangrijkste aanleiding voor dit project was de vaststelling, na jaren van monitoring en onderzoek, dat de fundering van het kasteel niet voldoende stabiel was, waardoor het kasteel op de ene plek meer zakt dan op de andere plek. Daarnaast kampte het kasteel al jaren met een slechte toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers en waren er kansen voor verduurzaming van het kasteel. Tot slot was er, bijna 25 jaar nadat de publiekspresentatie onder leiding van Prof. Dr. Henk van Os opnieuw was ingericht, de behoefte om de publiekspresentatie te vernieuwen, onder andere door het toevoegen van drie nieuwe ruimtes en door meer aandacht te besteden aan de bewonersgeschiedenis van het kasteel.

Tot slot was er, bijna 25 jaar nadat de publiekspresentatie onder leiding van Prof. Dr. Henk van Os opnieuw was ingericht, de behoefte om de publiekspresentatie te vernieuwen, onder andere door het toevoegen van drie nieuwe ruimtes en door meer aandacht te besteden aan de bewonersgeschiedenis van het kasteel.

Eind 2023 was de stichting begonnen met de voorbereiding van de uitvoering van deze restauratie in het kader van de Subsidieregeling Restauratie Rijksmonumenten 2019–2020 (SRR). De uithuizing van de collectie was in oktober 2023 onder begeleiding van collectiebeheerder Frank Jansen begonnen en werd volgens planning gereed in december 2023. Hierbij werd samengewerkt met restauratoren, Hizkia van Kralingen, Museum het Valkhof, Paleis het Loo en het CollectieCentrum

Nederland (CCNL). Er is gekozen voor een combinatie van opslag extern bij Hizkia van Kralingen en intern in twee speciaal voor de tijdelijke opslag ingerichte ruimtes in het kasteel. In december 2023 werd de omgevingsvergunning op basis van deze plannen aangevraagd en is de projectorganisatie met gemeente, monumentencommissie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) opgezet. De projectorganisatie heeft gedurende het jaar 2024 acht keer vergaderd over de voortgang van het project.

Met de restauratie van delen van de buitenkant van het kasteel kon al in oktober 2023 begonnen worden aangezien diverse onderhoudswerkzaamheden aan de buitenkant niet vergunningplichtig

waren. Voor de verwijdering van het asbest in het kasteel was ook in 2023 al een vergunning verleend. De asbestsanering is in het eerste kwartaal van 2024 uitgevoerd.

Nadat op 13 mei de vergunning was verleend voor de vergunningplichtige onderdelen van de restauratie konden ook deze werkzaamheden beginnen.

Gedurende de voorbereiding van de restauratie en gedurende de uitvoering daarvan heeft de stichting ondersteuning en advies gekregen van een groot aantal adviseurs en experts. In het Beleidsplan van de stichting worden de belangrijkste adviseurs en experts vermeld in bijlage 2.

In bruikleen geven van de collectie

Het kasteel was vanwege de restauratie gedurende het hele jaar gesloten voor publiek. Om de collectie zo veel mogelijk zichtbaar te houden heeft de stichting in 2024 gekozen voor een zo ruimhartig mogelijk bruikleenbeleid, onder het motto: *‘De collectie gaat uit logeren’*.

In 2023 was inv.nr. 86, “Keizer Karel V”, kopie naar Jan Cornelisz Vermeyen al uitgeleend aan het Noordbrabants Museum ten behoeve van hun vaste presentatie over de geschiedenis van ‘s-Hertogenbosch. In 2024 is deze bruikleen voortgezet.

Inv.nr. 10, “Engel” door Duccio di Buonisegna was ook reeds in 2023 uitgeleend aan het Rijksmuseum. De eerste twee weken is het daar onderworpen aan technisch onderzoek alvorens het op zaal werd gepresenteerd. In 2024 is deze bruikleen, zoals afgesproken, voortgezet tot september waarna het, ook als bruikleen, op transport is gegaan naar het Catharijneconvent voor de tentoonstelling “In de ban van de middeleeuwen”. In de twee weken voorafgaand aan dit transport werd het schilderij weer van zaal gehaald voor verder onderzoek met dit keer de nadruk op het interpreteren van het technisch en microscopisch onderzoek. Na afloop van de tentoonstelling in Museum Catharijneconvent keert het schilderij begin 2025 weer terug naar het Rijksmuseum voor een tweede periode van presentatie.

In 2023 werd Huis Bergh, in aanloop naar de sluiting, door Museum Catharijneconvent benaderd voor een grote bruikleen in het kader van een tentoonstelling over drie belangrijke kunstverzamelaars van het begin van de vorige eeuw, Gerard van Heukelum, het echtpaar Etienne baron van Zuylen en Hélène van Zuylen - De Rothschild en Jan Herman van Heek. Voor de tentoonstelling, die uiteindelijk "In de ban van de middeleeuwen" zou gaan heten en zou lopen van 18 oktober 2024 tot en met 26 januari 2025, leende Huis Bergh uiteindelijk 14 van zijn topstukken uit, waaronder de "Duccio" (inv.nr. 10; zie ook de vorige alinea), de "Heilige Maagschap" (inv.nr. 48), de "Tiroler panelen" (inv.nrs. 69 en 69-01) en de "Crivelli's" (inv.nrs. 8 en 9) uit. Verder waren de inv.nrs. 7, 11, 18, 26, 27, 34, 45 en 52 vertegenwoordigd. Een unicum omdat veel van deze schilderijen normaal gesproken niet makkelijk uitgeleend zouden worden aan andere musea en zeker niet in deze getalen. De tentoonstelling was een succes met veel bezoekers en overwegend positieve recensies.

Begin 2024 kwam er een bruikleenaanvraag van Museum Elisabeth Weeshuis uit Culemborg voor 5 schilderijen van leden van het geslacht Bergh binnen. Het museum zelf had een belangrijk stuk uit de eigen collectie uitgeleend en daardoor ruimte voor een andere focus binnen de presentatie. De Van den Berghs hadden een sterke band met Culemborg doordat Catharina van den Bergh getrouwd was met Floris II van Pallandt, graaf van Culemborg. Het Museum Elisabeth Weeshuis is zelf in het bezit van portretten van Catharina van den Bergh en Floris II van Pallandt. "Gravin Anna van den Bergh" (inv.nr 844), "Maria Elisabeth Clara van den Bergh" (inv.nr. 104), "Herman van den Bergh" (inv.nr. 845) en nog twee vermoedelijke kinderen uit het geslacht Van den Bergh (inv.nrs. 105 en 108) zijn daarom voor een familiereünie uitgeleend aan dit museum. Aanvankelijk voor een periode tot eind april 2024 maar uiteindelijk verlengd tot januari 2025.

Gedurende 2024 bleek eens te meer hoe interessant de collectie van Huis Bergh is voor andere musea want er volgden nog twee andere bruikleenaanvragen.

Het Rijksmuseum Twenthe vroeg 6 manuscripten (inv.nrs. 259, 273, 281, 285, 289 en 290) en een altaarstuk “*de Kroning van Maria, de heilige Elisabeth van Thüringen en de heilige Catharina van Alexandrië*”, inv.nr. 371, aan voor de tentoonstelling Zien & Geloven. Deze bruiklenen zijn toegekend en zijn van 25 januari t/m 4 mei 2025 te zien in Enschede.

Laat in het jaar kwam er, na een uitgebreide verkenning, een verzoek binnen voor een bruikleen van het kroniekenhandschrift (inv.nr. 2095) door het Limburgs Museum. Zij plannen de tentoonstelling “*Bourgondiërs in Limburg*” van 4 oktober 2025 tot 1 februari 2026. Over deze aanvraag wordt begin 2025 een beslissing genomen.

Publieksactiviteiten

Vanwege de restauratie is het kasteel het hele jaar gesloten geweest voor publiek. In 2024 richtte de stichting zich daarom sterk op het landgoed als ontmoetingsplek voor het publiek. Om de binding met het publiek en vrijwilligers niet te verliezen, hebben vanaf 31 maart zogenoemde “buitenkaasteelse activiteiten” plaatsgevonden, in de vorm van landgoed rondleidingen en een tijdelijk informatiepunt in het poortgebouw. Bestaande evenementen zoals het bezichtigen van de molens, de munt en overnachtingen in de torens kregen extra aandacht.

Marketing en communicatie

De stichting bleef in 2024 zichtbaar via traditionele en sociale media, waarbij maandelijks renovatie-updates verschenen in regionale kranten zoals het Montferland Journaal. Ook stakeholders – waaronder burens, media, subsidiënten, sponsors, vrienden, vrijwilligers, bestuur en medewerkers – werden structureel geïnformeerd over de voortgang van de renovatie en andere relevante ontwikkelingen door o.a. het geven van rondleidingen.

Via nieuwsbrieven en platforms als Facebook, Instagram en LinkedIn werden regelmatig updates gedeeld. Daarnaast zette een groep vrijwilligers en medewerkers, die speciaal een foto- en filmcursus volgden, de renovatie goed in beeld en deelden deze beelden met het publiek.

Om een groter bereik te realiseren, sluit de stichting zich al jaren aan bij marketingcampagnes van organisaties zoals de Museumvereniging, Achterhoek Toerisme en Stichting Montferland Marketing.

De geplande heropening in 2026 vraagt om een duidelijke marketingstrategie en herpositionering. In 2024 zijn de eerste stappen gezet in deze ontwikkeling. Tegelijkertijd is begonnen met de actualisatie van de website, om niet alleen de informatievoorziening en interactie met bezoekers te verbeteren, maar ook om duidelijker uit te dragen waar Stichting Huis Bergh voor staat.

Herinrichting Muntgebouw

De kelder van het muntgebouw, dat op korte loopafstand van Kasteel Huis Bergh ligt, in het historische centrum van 's-Heerenberg (Muntwal 1-3), en waarin heden ten dage het archief en de bibliotheek zijn gevestigd, is in het voorjaar heringericht.

De aanleiding voor deze herinrichting was de renovatie van het kasteel Huis Bergh. Doordat het kasteel langere tijd gesloten is, is er gekeken naar andere mogelijkheden om bezoekers toch een 'Huis Bergh-ervaring' te bieden. Naast rondleidingen rond het kasteel en over het landgoed, werd ook de muntkelder gezien als een goede mogelijkheid om die ervaring te bieden.

In februari is een start gemaakt om te verkennen wat er aan wensen lag voor een herinrichting van

de Muntkelder. Hierbij waren een professionele upgrade van de presentatie en het verhaal, een uitbreiding van het educatieve aanbod en de verplaatsing van de collectie munten naar het muntgebouw de speerpunten. Voorbeelden van andere muntpresentaties zijn bekeken in ondermeer het Rijksmuseum en het Teylers Museum. Ook is een bezoek gebracht aan het Museum van de Nationale Bank van België in Brussel waar een volledige vaste presentatie is ingericht over de geschiedenis van munterij. Verder is er informatie ingewonnen bij experts op dit gebied.

Mw. Dr. M. (Micha) Leeflang trad op als projectleider/gastconservator. Zij ontwikkelde het concept voor de presentatie, bepaalde de bruiklenen en schreef de teksten. Frans Hesselink was verantwoordelijk voor de vormgeving. De gastconservator vertelt in de presentatie het verhaal van de geschiedenis van de munterij op Huis Bergh.

Van het verkrijgen van het muntrecht, tot de vele verschillende munten die er werden geslagen, tot aantijgingen van valsemunterij en het uiteindelijke einde van de muntslag op Huis Bergh. Een introductiefilm leidt het verhaal in en zorgt er voor dat de muntkelder ook zonder aanwezigheid van de muntmeester te bezoeken is. De schatkamer, waar de allermooiste en bijzonderste munten van Bergh te zien zijn, vormt de kroon op het verhaal. Een bijzonder bruikleen tussen de munten is een bel afkomstige van een bellenpak, zoals te zien is op het schilderij "Muntmeester Clemens van Eembrugge en zijn gezellen", inv.nr 843, waarvan ook een levensgrote reproductie te zien is in de kelder.

De muntkelder is op 24 juni feestelijk geopend door de burgemeester van Montferland, de heer Harry de Vries.

Het project is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de stichting Het Gasthuis, de stichting Berghs Belang, de stichting Stadskern en de Armenkorf.

Helaas is in de loop van het najaar gebleken dat er in de muntkelder een groot vochtprobleem is, waardoor het klimaat in de kelder feitelijk ongeschikt is om er te kunnen werken en/of publiek te ontvangen. Daarom is in december besloten de openstelling van de muntkelder tijdelijk op te schorten in afwachting van een grondig onderzoek naar dit vochtprobleem. Omdat het nog onzeker is of dit probleem op korte termijn opgelost kan worden, wordt parallel aan het onderzoek ook gekeken naar de mogelijkheid om de muntpresentatie tijdelijk of permanent te verplaatsen naar de begane grond van de donjon. Hierover zal in de eerste helft van 2025 een besluit worden genomen, mede in het kader van het herinrichtingsplan van het kasteel als geheel.

Motte Montferland

De exploitanten van Hotel Montferland willen op het archeologische Rijksmonument de Motte, eigendom van de stichting, de hotel en restaurantfaciliteiten verder uitbreiden. Sinds 2022 wordt samen met de stichting een adviestraject bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) doorlopen. Om te verzekeren dat de cultuurhistorische en archeologische waarde van de locatie in stand blijft heeft de stichting tot deze actieve participatie besloten. In 2023 zijn de plannen van het architectenbureau Van Roosmalen en Van Gessel voorgelegd aan de RCE. De plannen zijn op advies van de RCE aangepast en in september 2024 gepresenteerd aan het bestuur van de stichting en rond ditzelfde moment ook aan de exploitanten/eigenaren van het hotel. Het is een ambitieus plan geworden waar alle betrokken partijen inhoudelijk positief op hebben gereageerd.

Uitvoering van de plannen is primair afhankelijk van de bereidheid en mogelijkheid van de exploitanten van het hotel om de noodzakelijke investeringen te doen. Daar was ultimo 2024 nog geen duidelijkheid over. In 2025 zullen over dit onderwerp vervolggesprekken worden gevoerd.

Analyse prestatie-indicatoren

Museumopenstelling, verhuur en activiteiten

Omdat het kasteel tijdens de renovatie niet toegankelijk was voor publiek, bedroegen de opbrengsten uit museumopenstelling slechts zo'n 8% van de opbrengsten in 2023. De voornaamste opbrengsten komen uit ontvangen parkeergelden en vriendenbijdragen.

De opbrengsten uit verhuur van de torens zijn ook fors lager door de renovatie. Omdat de renovatie voor teveel overlast zou zorgen, konden de torenkamers door de week niet ter beschikking worden gesteld aan het publiek.

Huren en pachten

De totale opbrengst was in 2024 € 612.833 ten opzichte van € 561.623 in 2023. Deze hogere opbrengsten zijn het resultaat van een relatief hoge pachtindex in 2024 en een optievergoeding ad € 15.000 die vanaf 2024 wordt ontvangen.

Het beleid is om bij nieuwe pachtcontracten de prijzen naar het actuele niveau te brengen en waar mogelijk neemt SHB gronden in eigen beheer. SHB past agrarisch natuurbeheer toe op deze gronden. Per saldo levert dit de stichting meer op en de soortenrijkdom met planten en dieren wordt vergroot doordat er minder mest gebruikt wordt en geen bestrijdingsmiddelen.

Instandhouding gebouwen

In 2024 waren de kosten voor instandhouding lager dan begroot omdat de werkzaamheden m.b.t. het Koetshuis zijn uitgesteld. De werkzaamheden met betrekking tot de donjon, torens en weergang zijn uitgevoerd conform planning.

Door het aanpassen van eigen risico en glasdekking in de gebouwenpolis is er bespaard op de assurantielasten. De energiekosten zijn lager door zowel minder verbruik van gas en stroom door de sluiting van het kasteel als lagere energieprijzen.

In 2024 was de renovatie van het kasteel in volle gang en die heeft veel aandacht opgeëist. Desondanks zijn er daarnaast diverse projecten uitgevoerd aan overige gebouwen die in het bezit zijn van de stichting. Vooral het project met de achterzetbeglazing op de Muntwal (zie hieronder) is, mede vanwege het grote aantal betrokken huizen, aanzienlijk van omvang en inspanning geweest en heeft langer geduurd dan aanvankelijk was gepland.

Werkzaamheden die in 2024 zijn verricht in 's-Heerenberg e.o.:

- Klein onderhoud diverse panden.
- Renovatie Muntwal 6, onder andere het vervangen van de keuken en twee badkamers.
- Laatste deel renovatie Muntwal 7 (keuken en badkamer, gestart in 2023).
- Renovatie keuken De Gaarde 2.
- Buitenschilderwerk Muntwalwoningen 11 t/m 23.
- In 2024 is gestart met gevelwerkzaamheden Muntwalwoningen. Deze werkzaamheden worden in 2025 afgerond.
- In 2023 waren voorbereidingen getroffen voor het aanbrengen van isolerende achterzetbeglazing (voorzetramen) in alle huizen aan de Muntwal. Dit project is in 2024 vrijwel geheel uitgevoerd en zal in de eerste helft van 2025 worden afgerond.

Werkzaamheden op de Sprengenberg:

- Renovatie van het woonhuis Sprengenberg 3. Dit project is in 2024 begonnen en wordt in 2025 afgerond.

In 2024 is gewerkt aan de voorbereiding van enkele projecten die in 2025 uitgevoerd zullen worden:

- Bouwkundig onderhoud Poortwoning en Hofstraat 6/8.
- Voegwerk en loodwerk herstel Muntwal 11 t/m 23.
- Sloop duivenhokken en herstel tuin Gaarde 1-4.
- Schilderwerk en zinkwerk bitumen herstel (Muntwal 9).

Beheer collectie

Het beheer van de collectie stond ook in 2024 in het teken van de renovatie en het budget uit de SRR-subsidie voor Instandhouding Cultuurgooederen. Vanwege de restauratie van het kasteel heeft de collectie (uiteraard met uitzondering van de in bruikleen gegeven stukken) in 2024 het hele jaar in de verschillende daartoe aangewezen opslagruimtes, zowel op het terrein als extern, gestaan.

De restauratie van de drie beelden (inv.nrs. 360, 363 en 370) die in juni 2023 ter restauratie bij Aleth Lorne waren gebracht is in april afgerond. De beelden zijn daarop naar de externe geklimatiseerde opslag gebracht waar alle andere beelden en schilderijen ook zijn ondergebracht.

Al eerder, in juli 2023, is er, met behulp van het archief, een fotoalbum en Johan Visser (promovendus bij de Universiteit Leiden) geconstateerd dat de gehavende haardplaat (inv.nr. 1102) die jarenlang in de kelder stond een onderdeel was van dezelfde kachel als onze haardplaat met inv.nr. 668. De maten en de motieven op beide platen komen overeen. Helaas is de plaat met het inv.nr. 1102, die in 1968 onder grond in het koetshuis is gevonden, in zeer slechte staat. Om de plaat voor de toekomst te behouden en in de toekomst toch een (betere) plek te geven in de opstelling van Huis Bergh is besloten om de plaat te laten restaureren en te conserveren. In februari 2024 is hij hiervoor getransporteerd naar Michiel Langeveld, die de plaat nu in behandeling heeft.

Schilderijenrestaurator Pauline Marchand had reeds in 2023 het groepsportret “Muntmeester Clemens van Eembrugge en zijn gezellen”, inv.nr. 843, in behandeling gekregen. Zij is toen nog niet met de werkzaamheden begonnen omdat er niet genoeg budget beschikbaar was. Naast het budget uit de SRR-subsidie voor Instandhouding Cultuurgooederen moest er gezocht worden naar subsidies die de restauratie zouden kunnen ondersteunen. In 2024 is het gelukt om steun te krijgen voor 75% van de totale kosten van de restauratie van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar VriendenLoterij Restauratiefonds). Hierdoor kon de restauratie van het schilderij in september van start gaan. In november en december zijn leden van de begeleidingscommissie bijeengekomen om de restauratie gezamenlijk te bespreken. In 2025 zal de restauratie worden afgerond

Voor het portret van “Johannes van de Palts III”, inv.nr. 51, ligt er na het vooronderzoek nu een offerte van schilderijenrestaurator Johanneke Verhave en haar collega houtrestaurator Gert van Gerven. Voor de kosten van deze restauratie is er ook voor dit schilderij gekeken of er ondersteuning door

middel van subsidie beschikbaar is. Inmiddels is bekend dat de Stichting Bonhomme Tielens uit Maastricht de restauratie financieel zal steunen. In 2025 worden de laatste mogelijkheden voor subsidie bekeken en zal een beslissing worden genomen over het doorgaan van deze restauratie.

Instandhouding tuinen, bossen en landbouwgronden

Naast het reguliere onderhoud zijn in 2024 de volgende groenwerkzaamheden uitgevoerd in de omgeving van het kasteel:

- Het snoeien van een aantal lanen. Het snoeien van de meeste lanen geschiedt met een cyclus van vier à vijf jaar. Waar nodig wordt onderhoud met een kortere cyclus uitgevoerd.
- Twee van de vier appelbomen op de Voorburcht zijn vervangen. Door aantasting van zwammen was dit vanuit oogpunt van veiligheid noodzakelijk.
- In november heeft Huis Bergh meegedaan aan een Natuurwerkdag. Een enthousiaste groep vrijwilligers heeft zich hiervoor gemeld. Het rabattenbos in de Plantage is hier in een dagdeel onder handen genomen. In 2025 zal worden bekeken of op projectbasis wordt verdergegaan met een externe vrijwilligersgroep of dat de huidige vrijwilligersgroep enigszins wordt uitgebreid voor deze werkzaamheden.
- Per ultimo 2024 zijn zeven tuinvrijwilligers actief die naast tuinwerkzaamheden ook andere klussen in het groen uitvoeren. Deze groep is elke woensdagochtend aan het werk.

Sprengenberg

In november 2024 heeft het hele team van de stichting Huis Bergh een bezoek gebracht aan de Sprengenberg. Projectteamleden die in januari 2025 zijn begonnen met Natura-2000-herstelwerkzaamheden gaven hier een toelichting op het herstelproject, dat onder andere betrekking heeft op het vrijstellen van Jeneverbesstruwelen en verbetering van de heidevegetatie. In 2024 zijn ook voorbereidingen getroffen voor het vrijmaken van de voormalige zwembijver op de Sprengenberg.

Financiën

SHB ontving in 2024 SIM- en SRR-subsidies van het rijk. In de regel dekken de opbrengsten uit (erf)pacht, verhuur panden, activiteiten en entreegelden van bezoekers aan het kasteel slechts deels de exploitatiekosten die de stichting maakt.

In 2023 zijn de beurskoersen aangetrokken en deze lijn heeft zich in 2024 voortgezet. De waarde van de beleggingen is in 2024 ten opzichte van 2023 toegenomen met circa 9,6%. SHB is financieel gezond.

SHB voert een conservatief beleid voor de beleggingsportefeuille. Het doel is met het belegde kapitaal de continuïteit in stand te houden, rekening houdend met inflatie. De opbrengsten van de portefeuille dienen ter dekking van de exploitatie. De samenstelling van de portefeuille is gebaseerd op deze lange termijn doelstelling, waarbij de adviezen van een tweetal externe adviseurs ter harte worden genomen. Wij verwachten voor de toekomst een groei van de portefeuille die gelijk is aan de inflatie en wij verwachten dat de opbrengsten voldoende zijn ter dekking van de exploitatie, waarbij zo nodig de omvang van de exploitatie wordt aangepast aan deze opbrengsten.

Voor projecten, zoals collectieaankopen, tentoonstellingen, energiebesparende maatregelen en restauraties, worden subsidies en fondsen geworven.

Als de fondsenwerving succesvol is, kan het project volgens plan worden uitgevoerd. Blijft de fondsenwerving achter dan besluit het bestuur over al dan niet doorgaan van het project.

Het exploitatieresultaat is in 2024 ruim binnen het budget gebleven voornamelijk doordat het renovatieproject achterloopt op de oorspronkelijke planning. Door de renovatie is het resultaat meer negatief dan in “normale” jaren. De opbrengsten zijn lager door de sluiting voor publiek, terwijl de kosten hoger zijn door de verantwoording van uitgaven met betrekking tot gerealiseerde onderdelen van de renovatie.

Vrienden en sponsoren

Eind 2024 telde Stichting Huis Bergh vier Ridders, zes Heeren en ca. 180 Vrienden. De bijdrage van deze sponsoren is in 2024 teruggelopen van € 51.528 naar € 33.600.

Met de sluiting van het kasteel over een langere periode moet de stichting extra inspanningen verrichten en creativiteit tonen om deze groep aan zich te blijven binden en weer te laten groeien. In de aanloop naar de heropening in 2026 zal in het jaar 2025 een plan worden gemaakt voor de opzet van het vrienden- en sponsorprogramma voor de toekomst.

Organisatie en medewerkers

Stichting Huis Bergh had in 2024 6,8 fte vast personeel in dienst. Er waren in 2024 geen langdurig zieken. In 2024 hebben zich geen personele wisselingen voorgedaan.

In september is feestelijk stilgestaan bij het 25-jarig jubileum van Jacqueline Wissink.

Vrijwilligers

In 2024 waren ongeveer 70 vrijwilligers actief binnen de stichting, met name in het tuinonderhoud, het archief en bij de openstellingen van de twee molens en de Munt. Vrijwilligers worden altijd begeleid en aangestuurd door een medewerker uit de vaste staf, die de eindverantwoordelijkheid draagt. Enkele vrijwilligers werkten als kassamedewerker of gids bij een Ommetje of landgoedwandeling. Daarnaast waren toezichthouders aanwezig bij drie huwelijksvoltrekkingen in de kanselarij en bij andere evenementen.

Ondanks alle activiteiten die er voor de vrijwilligers nu zijn, is er gedurende de sluitingsperiode natuurlijk minder werk voor de vrijwilligers. Bij hervatting van de openstelling van het kasteel en het weer volledig oppakken van de publieksactiviteiten heeft de stichting de vrijwilligers weer keihard nodig. Daarom worden alle vrijwilligers regelmatig uitgebreid geïnformeerd per nieuwsbrief en wordt er vanaf begin 2024 een maandelijks koffie-uurtje georganiseerd. De traditie van een jaarlijkse vrijwilligersexcursie wordt tijdens de sluitingsperiode van het kasteel gewoon voortgezet.

Samenstelling bestuur en directie in 2024

Het bestuur van de stichting bestaat uit vijf leden. In oktober 2023 is dr. David Overbosch, vanwege het bereiken van de maximale duur van zijn bestuurstermijn afgetreden als bestuurslid en voorzitter. Jhr. mr. Folef Hooft Graafland is in zijn plaats getreden als voorzitter. Door zijn “doorschuiven” naar de voorzitterspositie kwam er een plek vrij in het bestuur. Per 14 maart 2024 is de heer Philip De Haseth Möller benoemd als nieuw lid van het bestuur, met onder andere een krachtig profiel op het gebied van onroerend goed en restauraties van monumentale gebouwen.

De volledige samenstelling van het bestuur in 2024:

- Jhr. Mr. F.F.J. Hooft Graafland
- Mevrouw Mr. A.L. van Heek
- De heer H.J. Scholten R.A.
- De heer Mr. J. Scholten
- De heer A.P.J. de Haseth-Möller

Het bestuur onderschrijft de Governance Code Cultuur.

De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren door de instandhouding van groen en rood erfgoed, museale collectie en historisch archief.

Toepassing van de aanbevelingen uit de code:

- Jaarlijks neemt het bestuur het eigen functioneren en de naleving van de Governance Code Cultuur, met een zelfevaluatie onder de loep.
- Het bestuur ontvangt vacatiegeld binnen de daarvoor wettelijk geldende voorwaarden.
- Bestuurders van de stichting zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen. Dit is vastgelegd in een bestuursreglement.
- Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid voor de algemene leiding. Het dagelijks functioneren en de resultaten van de organisatie zijn bij de directeur en/of directeuren belegd. In het directiereglement is vastgelegd dat de stichting één of meerdere directeuren kan hebben.

- Het bestuur is verantwoordelijk voor de naleving van wet- en regelgeving, het artistiek en zakelijk beleid en het beheersen van de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten van de organisatie en haar medewerkers. Het bestuur voert hierin een op de organisatie toegesneden beleid, in het bijzonder voor risicobeheersing en controle.
- De stichting beschikt over een interne gedrags- en integriteitscode, heeft regels en procedures omtrent ongewenst gedrag en integriteit opgesteld en beschikt over een vertrouwenspersoon.
- Het beloningsbeleid is voor alle medewerkers van de stichting gelijk. Alle medewerkers zijn volgens de salarisschalen van de stichting ingedeeld.

De stichting heeft geen raad van toezicht.

Door de gescheiden rollen tussen bestuur en directie bestaat hier voortsnog geen noodzaak toe. Het bestuur is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid. De regels voor benoeming, bestuursprofielen e.d., zijn vastgelegd in het bestuursreglement.

Mevrouw drs. ir. Heidi van Limburg Stirum was gedurende het hele jaar als directeur verbonden aan de stichting. Van 1 januari tot 10 oktober was zij als algemeen directeur belast met de dagelijkse leiding van de organisatie en met alle bouwkundige zaken waaronder het restauratieproject. Per 10 oktober 2024 heeft het bestuur de heer mr. F.A. de Gelder benoemd tot directeur algemene zaken. In die hoedanigheid was hij vanaf dat moment verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de stichting. Mevrouw drs. ir. Heidi van Limburg Stirum was vanaf dat moment als directeur bouwzaken verantwoordelijk voor alle bouwzaken en het restauratieproject.

In december 2024 werd bekend dat mevrouw drs. ir. Heidi van Limburg Stirum de organisatie per 1 februari 2025 zou verlaten en dat de heer mr. F.A. de Gelder per die datum verantwoordelijk zou worden voor de algemene leiding van de stichting en alle bouwkundige zaken.

Directiewisseling binnen Stichting Huis Bergh

Floris de Gelder. Foto: PH

'S-HEERENBERG - Sinds 14 oktober heeft Floris de Gelder als directeur algemene zaken de leiding over Stichting Huis Bergh. De huidige directeur, Heidi van Limburg Stirum, gaat zich als directeur bouwzaken concentreren op de restauratie van het kasteel, alle bouwzaken en vastgoed.

Op dit moment vindt een grote en complexe restauratie van het kasteel plaats. Die vraagt, in combinatie met de voorbereiding van de heropening van het kasteel, veel aandacht. Daarom heeft het bestuur van de Stichting Huis Bergh besloten een wijziging door te voeren in de directiestructuur gedurende de periode waarin de restauratie loopt.

Het bestuur van de Stichting Huis Bergh is verheugd de stichting in deze belangrijke fase te kunnen verstevigen met Floris de Gelder. Voorzitter Fokke Hoofi Graafland: 'Met deze versterking kunnen wij optimaal aandacht geven aan alle bouwkundige en organisatorische zaken in de Stichting Huis Bergh. Wij zijn blij dat wij een beroep kunnen doen op de brede ervaring van Floris de Gelder. Wij wensen hem een prettige en vruchtbare samenwerking toe met alle medewerkers en vrijwilligers die verbonden zijn aan Huis Bergh.'

Over Floris de Gelder
Na een loopbaan in het bedrijfsleven (KPN en Abn-Amro)

van 1992 - 2002 heeft Floris de Gelder de overtrap gemaakt naar functies op het snijvlak van cultuur, economie en maatschappij. Onder andere is hij directeur geweest van Museum Speelklok in Utrecht, wethouder van Economische Zaken en Cultuur in Utrecht, directeur van het Utrecht Science Park, van Faets Stedelijk en van de Stichting Leenwarden-Fryslân 2018-2020 (Arcadia). Naast zijn rol bij Huis Bergh werkt Floris ook aan enkele innovatieve projecten in Friesland. Floris de Gelder is tevens jaar penningmeester geweest van Landgoed De Boom in Leiden en is momenteel bestuurslid van het Dr. Henriëtte Poppa-Gasthuis (Poppa) in Marum.

Vooruitblik 2025:

- De bouwkundige werkzaamheden worden in het kader van de SRR afgerond.
- Er wordt een besluit genomen over de datum waarop het kasteel wordt heropend.
- Het nieuwe Beleidsplan wordt van kracht.
- Er wordt een herinrichtingsplan voor het kasteel opgesteld op basis van het Beleidsplan en de in 2024 ontvangen adviezen van ontwerpers en experts.
- De stichting begint met fondsenwerving voor het kunnen uitvoeren van het herinrichtingsplan.
- Er wordt een nieuw personeelshandboek vastgesteld.

Bijlage bij jaarverslag: publieks- en relatieactiviteiten

In 2024 was het kasteel gesloten voor publiek. Om de relatie met sponsors, bezoekers en vrijwilligers zo goed mogelijk vast te houden heeft de stichting op diverse manieren activiteiten ontplooid om zichtbaar en toegankelijk te blijven. Zo was er bijna maandelijks een “koffie-uurtje” met de vrijwilligers waarin ze werden bijgepraat over de restauratie en waarbij ook nieuwe vrijwilligers welkom geheten konden worden.

Zoals in de tekst van het jaarverslag al is gemeld is de stichting in 2024 ook zeer actief geweest met het uitlenen van collectiestukken aan collega-instellingen.

Verder is er, door het jaar heen, op incidentele basis, een reeks activiteiten ontplooid richting publiek, sponsors en relaties. Een selectie daaruit:

19 januari	Ontvangst voor sponsors en relaties van Kasteelstad Verlicht.
20/21 januari	Kasteelstad Verlicht, een grootschalig publieksevenement.
30 januari	Ontvangst voor alle huurders en pachters op het landgoed.
2 maart	Slipjacht van de Jachtvereniging Soestdijk.
27 maart	Opnamen Zappelin TV Bouwen Power.
28 maart	Rondleiding cursisten Art Handling CCNL Amersfoort.
31 maart	Begin buitenkasteelse publieksactiviteiten.
31 maart	Opening tijdelijk publieksinformatiepunt.
5 april	Bijeenkomst/rondleiding Ridders en Heeren (sponsors).
16 april	Rondleiding medewerkers Gemeente Montferland.
19/21 april	450-jarig bestaan St. Antoniusgilde, kringdag Montferland.
26 april	Lintjesregen in Kasteelcafé Heeren Dubbel.
1 mei	Opening heringerichte Muntkelder voor publiek.
11-12 mei	Molenweekend bij de beide molens van de stichting.
16 mei	Vriendenbijeenkomst.
21 mei	Excursie medewerkers en vrijwilligers naar Elisabeth Weeshuis.
23 mei	Bijeenkomst Vereniging Nederlandse Vestingsteden.
4 juni	Rondleiding afd. Bouw Graafschap College.
10 juni	Rondleiding Team Erfgoed het Oversticht.
28 juni	Rondleiding Gelders Genootschap.
8 juli	Kerkuilen ringen in de Zwarte Molen.
15 juli	Bezoek vrijwilligers en medewerkers aan Heemkundekring.
24/25 augustus	Mechteld ten Ham-weekend.
14/15 september	Open Monumentendag in beide molens van de stichting.
17 september	Rondleiding leden Achterhoek Toerisme.
27 september	Shakespeare-voorstelling in de Gaarde.
12 oktober	Uitzending Bouwer Power NPO 3 (zie 27 maart).
26 oktober	Make a wish, voor Sofy, 3 jaar oud.
1 november	Rondleiding burens en huurders door het kasteel.
2 november	Werkochtend met eenmalige groep vrijwilligers in parkbos.
13 november	Vrijwilligersborrel kennismaking Floris de Gelder.
25 november	Rondleiding en ontvangst Kastelen Studiegroep.
29 november	Rondleiding NCE studenten/docenten Professional Restauratie

30 november	Werkbezoek medewerkers aan de Sprengenberg.
8 december	Kerstmarkt Rotary Bergh op de voorburcht.
12 december	Werkbezoek van alle medewerkers aan Kasteel De Haar.
18 december	Kerstborrel medewerkers en vrijwilligers.
28 december	Slipjacht Jachtvereniging Soestdijk

Bijlage 2 bij Jaarverslag: Risicoparagraaf

Risico's en onzekerheden waarmee Stichting Huis Bergh wordt geconfronteerd en genomen/te nemen maatregelen om deze te beperken.

Vrijwillige Bijzonder Opsporings Ambtenaar (BOA)

Het grondgebied van de stichting bevindt zich in een attractieve toeristische regio met een hoge recreatieve druk van wandelaars, mountainbikers, fietsers en ruiters. De stichting heeft in dat gebied haar eigen ogen en oren nodig. Daarom is een vrijwillige Bijzonder Opsporingsambtenaar (BOA) actief op het grondgebied van de stichting. De BOA heeft als taak de stand van de flora en fauna in het gebied in de gaten te houden, vanuit gastheerschap toezicht te houden op het publiek, zorg te dragen voor naleving van wetten en regels en waar nodig informatie te verstrekken.

Daarnaast wordt de BOA ingezet voor actief faunabeheer, aangezien er zich in het gebied van de stichting regelmatig wildaanrijdingen voordoen.

RI&E en Plan van Aanpak

De RI&E was in 20-22 reeds uitgevoerd en getoetst. In 2023 is een Plan van Aanpak opgesteld met concrete maatregelen, verantwoordelijkheden en termijnen. In 2024 zijn medewerkers actief betrokken via trainingen, overleg en werkplekinstructies. Diverse handboeken zijn opgesteld, waarvan er één (voor vrijwilligers) nog in ontwikkeling is. Technische maatregelen zoals onderhoud en werkplekinrichting zijn ingevoerd. Calamiteitenprocedures, PBM-gebruik en een extern vertrouwenspersoon zijn geregeld. PMO en werkplekonderzoek zijn uitgevoerd. Monitoring en borging zijn structureel georganiseerd, met jaarlijkse evaluatie en herziening van de RI&E. In 2025 wordt het handboek vrijwilligers afgerond en worden nog enkele werkplekaanpassingen doorgevoerd.

Huis Bergh
Kasteel & Landgoed

Hof van Bergh 8, 7041 AC 's-Heerenberg

+31 (0) 314 661 281
info@huisbergh.nl
www.huisbergh.nl